

I: B: d: 1

Т. К. Борисовна Адабгое умурт калык бсэлэ
Сейинария устатмээ вулгонтэк поэма, мш, содэн
Умшечкисьбсэмз Перевен Васильев, тл едхой керээ
потэм кнпгэмэс солы едхонькомы.

Песятыйкэн сьбд кылар чдрен висён сярись всром кеншесэ.

Эн пиллөөм, тавалык туж ёоч, туж умой
маке дүэ. Со понна ик тавалыкес утылтынн
кула шүст, веральтм. Оьмезик озы, тавалык
со туж умой, туж ёоч маке, только асьмээс та-
эмилкын вань дьрля, мутормэс шёлмтэевным
тавалыкмес но ум шодйське. Сивьны асьмелен
аьёе, пельмы но кыта, нырынны но зьнээ шё-
ддьськом, вань муторыннык кезькытээ-шунны-
тээ шодйськом, кузькытээ-ческытээ но люкись-
ком, коть мьё но шодыса вгласьком, асьме мутор-
мес тынэ тавалыкы ваньён ум шодйське.

Асьме тачэ дуно тавалыкылы ол мака мешать
карын кузькёкё, асьмес мутор висеммэс во шё-
дны кузькиськомы, кыл сярись коть, синьмамы
жаг пыраке, асьмес сокуик синь вось думэмэс
шодны кузькиськомы. Тачэ синьме жаг пырэм
эшпик номыр овол, со жагез поттынны во
шүт оволке, висенээ но дуглнтонээ канчи дүэ.
Туж шүт дүэ, ол турлы туж пичи шалыктысь

(капчыбкальсь); но, синьмын но адын дунтам микроб шуса вимаькись чер аьме мутор тушкамы пырыкы. Та туж пичи, синьмын но адын дунтам, шашык сьод кылдын палась макеез дуга. Со шашык ачыз (боды калы) кузьядасыз дуга. Со чер аьмь мутора сюрз но, отын сиза-юса, виль чер кылдыт'аса уланы куькьке. Со туж шаш пунтам йылтам калы трос йылды но, аьмьмьз висьтыны куькьке.

Та черан черляв дьр'я коть кытязь но аьгло иьр висьны куькьке. Иьр висьн черлясь умойтамз чей аьлтэ но ваньдыне тодырькоды. Та черан черлакы чачиьр висем гьшз у' тырмы, та чер иьр висем слыа кынтэ, нькьке вань мутораз тыл калы оутэ, со берэ бодйен жутем калы висетгыса оькьмьз почта. Соиник иьрды туж вьрвы; пемьды но дьштвы ке куькькыз, тй сокынк доктыр дорш мынса верьдэ, со тилеьг тыл мар думдэс, кычэ висьнэн висемдэ сокынк тодоз но, мар черан висемдэс вьрэдэз. Сьод кыль висьнэн чардамдэке шүиз, со сьод кыль дьсь туж курданы кышканы кулэ оьод. Курдасы муртгы висьнэз воркыны шүлтэс дуга. Со берэ пинил'эган оьод кылен висьнэз секит ко но дуга, туж чем дьр'я эьенэн ортэ.

Иьр висьныны куькькэм берэ, куньмечей нуна-тжсэн оизыкмечей нунады куьшын, вьктыралды но суйьсалы но векчи горд макеес поговьт. Со горд

макеес берло сьодтэс дугьз. Та сьод-горд макеес аьлсэе угылдо. Та сьод-горд макеес ча доктыр ачиз оьке ады, висьыкыт, аьлыз возьматгыны кулэ. Та че вьлэ тырэ векчи горд макеес потса висьн через аьмь у' мурут калык оьод кыль шуса нима. эочнэс нош сөө "тиф" шуо. Та векчи, макеес потам берэ; та висьн бьрдыны куькькс. Тудыко та черан висьсь мурт о' коня ке нунады чокьэ номьре но валаты; уй гогын калы, иьрмыз туж висьса кыльде.

Кык анна бытча у'там берэ. Висисьдэн муторыз но тытын сүтам калы жуамись дугдэ. Со берэыз бндлсак калысидькыны но куькьке. Та черан висись муртэз ёнаны куькькэм берэз; но, у' тьлтгьса, возыныны кулэ, доктырлэс, верамзэ висисьды кылдыкыкыны кулэ; сьенэз но доктырдэн косякэз'я тынэ сиза улны кулэ дуга.

Та чер туж паласы чер, со повня таче висьсьсны чупасыкыны кулэ оьод, дильдымьдэс но соьолэн туж у' тьлтгькыкыса улны кулэ. Со берэ соьолэн дэрэм-ыпшавьчгыны но, брдлсак вань дьсь-күтисьдэвэм но тэйьсэдтэс, чакласыкыса у' тьлтгькыкыса уланы кулэ; аьчэ дьсь-күтисьдыны т'р'э шеттдыкэ, бытгыны тырпэм савна, сокуик доктырды вераны кулэ. Мэлы бон шүидыке? толдэ-верьдэ? Со дэрэм-ыпшан тэй бордйсь мукьт тэза муртгы висьн куькькэ. Та тэйьс сьодлектэм дьськүтлэн, вань куьсалтськькэм'эсаз шымы-

рәкәт сөррәсә, кар'явкма имльиҗи лраҗо.
Тыды дйськутысь со тәйәс, асҗтәс но тодйськы-
ды, уг' адйськы, со повнаик со тәйськыз быттои
котыр чакласа угны күлэ.

Та дйськут тәйәс висись муртлэсь вйрәә юәә,
дәәә мурт борды куькы но, та таза муртәз курт-
тумькызы, висись муртлэсь висәнәз цалатю.

Таберә валадә ини кычә умойтәм, начар урод
дләмәзә дйськут тәйәсләсь. Со сәна соәә вылтн-
рәә но туж курчыдә лдытто.

Оьд кылә висисьсә тырос дун джр'я, тачо
тәйәс кавылдән палало. Вылды-тырыд но, кйә-
өнд но, дйськутәд но чылкыткә, йырсиел но
дыкчи дуьзәкә, тәйәс туж мыләз потыса уә кочә.

Сонник мурорәз умой мйськыкыса, арвалды быдә
дйськутәз вош'яса возыаны күлә; нылпйәсләсь
но бәдәйм'әсләсь но, дйсь-кутәзәс вош'яса, йыр-
сырәзәс вакчы ышкыкыса возыаны күлә.

Мувчыоә мывыкыл, мйсьтйськәмдыләсь авьдо
жков скар'ястәз пәср'вүән гылгыны күлә, ообө-
рә зөч' тывә майталән мйсьтйськыны күлә.
Майтал дуймгә джр'я, пәср'вүән бырәктәм пи-
дәт' карәм пуд пизен мйсьтйськыны күлә.

Дәрәм-штав сьд'но, тәсәь лункы пәср'вүән
пәзтыҗны күлә, иськә пәср', гурын парить карәә
возыны күлә. Йырын, иськә кытика мукәт инь-
тын тәй дуькыкы, йырәз зөч' гына шуҗыт вүән
мйськыкыса карасинән, иськә доктырлән сәтәм әм'-
юәәннәз зыраны күлә.

Оьд кылә чер начар тазалыко мурт борды-
тәс но, сйәнәз начар мурт бордытәс куькыкә. Оьд
кылә зәр джр'я, нылпйськыз умойтәс сюдса возь-
ны күлә. Соберә со чер джр'я, нылпйськыз адя-
мйәс куьпны но, висись мурт'әс доры но вет-
лыны лэзыны уг' яра. Кот' кочә висись мурт
таза мурт борды висәнәз кавылдән палатә. Сонник
сьд' кылән черлам висисьсәк дорын возыны
уг' яра.

Нылпйәслы больницаә вүәмәзләсь курданы
күлә өвөл, соәслән больницайын кыләҗемәз ась-
сәлы но, мәт'әсь мурт'әсҗылы но умой дүә. Боль-
ницайын нивисисез чылкыт мйськыкыса тәйәсә быт-
тыса чылкыт валәсә выдтә, сйәннә, дораз сым-
тә, капчы сйәннә гына: йойлыны куькәйән но тодды
нинен сюдлыса Возьо.

Со бәрә чай но сәгә, йырыз туж висекә, сө
висәнәз капчыатон котыр кәз'ыт' вүән кот'чәи
чучильскон кыңдет повлыса нәзә, якә нймәз джр'-
тәм йәзә мшок повлыса Возе.

Висисез больницаә нүәм бәрә, кыләҗәм нил-
тәзә но, бәдәсәк уләм бәльмәзә (висәтәзә) но,
туж зөч' мйськыны күлә, сәпт'әср'кәм, пәдло по-
там иньгыләсә нош туж умой, якә извескәсән,
якә пәнән кысьтәсә туж зөч' чоктаны күлә,
Висисләсь вань дйськутәсә, тәзәз өвәҗкә но, умой
оуәҗны, мйськыны, күлә. Вань арбөрйәсә туж
умой сүәдны млькыны күлә, коркаләсь вьдәт',

вõлдэтса, болдорэз, тожо туж умой чылкыг пöсь
вээн, пэнэн мисыкыны күдэ.

Корка жуйым, тутето луово дыр'я, со тутур'ёс-
ёсэ но, жуйым инвйтёсэ но сюен, ниськө извёс-
каен зыраны күдэ, койкаёдэс пур'ёсэ нош ка-
расинев зыраны күдэ дүэ. Сыче коркан ултыг;
мукэт коркан ултыг луово дыр'я, до коркасы ол'
көнйэс нувалды кошкыса улты күдэ. Соны содэс
вань чын потон инвйтёсэ быттыса чынайттыд
күдэ. Со берэ уквоёсэ пась кардылыса кыктой
куньмой чожа тэдэтса возыны күдэ.

Коркасы тэйёсыз сяна, вань таракан ёсыз, вань,
урбоёсыз но, вань мукэт улэп макёсыз но быт-
тыны күдэ,

Висисез одно туж утлалтыса пöзыны күдэ,
кыктэти ардылаз, висыны кысыкэм нрдысыдыз, со
висисылы доктырдысыз косомыз сяна номгурно сётны
но ул яра. Та верам'ёсы нисисытэс былатса умой
утылтыдыке, висисыты но йонядоз, мукэт'ёсыны но
та урөз чер уз пада. Тазыгы тыны быра сьод
кылом сөкыт висен чер.

